

POLITIET

POLITIDIREKTORATET

Det kongelige justis- og beredskapsdepartement
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres referanse
14/3664 ES
HCH/LRB/SRY/bj

Vår referanse
2014/02175-15 008

Dato
16.09.2014

Høring - Forslag til lov om ikraftsetting av straffeloven 2005 mv.

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev av 17. juni 2014.

Høringen gjelder forslag til lov om ikraftsetting av straffeloven 2005 mv. For at straffeloven 2005 skal kunne tre i kraft, må det foretas justeringer i regelverket og datatekniske tilpasninger. Regjeringen har besluttet at straffeloven skal settes i verk i gjeldende datasystemer. Tema for høringsnotatet er de regelverkmessige justeringene. En betydelig del av forslaget til lov om ikraftsetting av straffeloven er forslag om endringer i andre lover, herunder straffeprosessloven. Forslaget erstatter straffeloven § 412 om endringer i andre lover, som departementet nå foreslår å oppheve.

Politidirektoratet har forelagt høringen for underliggende instanser. Vi har mottatt høringssvar fra Kripes, Oslo og Vestoppland politidistrikter. Deler av høringssvarene er inntatt i Politidirektoratets uttalelse, men følger også vedlagt i kopi.

Våre kommentarer er i det følgende skissert punktvis etter høringsnotatets systematikk.

4.2 Endringer i straffeloven 2005

4.2.1 Grov ulovlig bevæpning på offentlig sted

Departementet ber om høringsinstansenes syn på forslaget om en egen bestemmelse om grov ulovlig bevæpning med skytevåpen på offentlig sted, den nærmere utformingen av bestemmelsen, og på om en strafferamme på tre år synes passende. Hva gjelder strafferammen stiller departementet spørsmål om strafferammen i straffeloven 2005 § 189 i tilstrekkelig grad tar høyde for de mer alvorlige tilfellene av grov ulovlig bevæpning på offentlig sted, som ikke rammes av strengere straffebud. Departementet drøfter om man bør videreføre en straffeskjerpelse for grov ulovlig bevæpning med skytevåpen på offentlig sted, som i våpenloven § 33 annet ledd, i en ny § 189 a i straffeloven 2005.

Politidirektoratet

Post: Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo
Besøk: Hammersborggata 12
Tlf: 23 36 41 00 Faks: 23 36 42 96
E-post: politidirektoratet@politiet.no

Org. nr.: 982 531 950 mva
Bankgiro: 7694.05.02388

Politidirektoratet støtter forslaget om å innføre en lovbestemmelse om grov ulovlig bevapning på offentlig sted. Kripos har i sin høringsuttalelse foreslått at bestemmelsen får en noen annen utforming ved å innta en konkretisering av hva som bør regnes som grov overtredelse. Direktoratet anser dette som hensiktsmessig.

Hva gjelder strafferammen skriver Kripos følgende i sin høringsuttalelse:

”Strafferammen etter våpenloven § 33 første ledd annet punktum er bøter eller fengsel inntil 4 år. Om strafferammen nå reduseres til maksimum 3 år, er vi bekymret for at det kan oppfattes som nedkriminalisering av slike handlinger. Våpenloven § 33 omhandler både det forhold som beskrevet i forslaget til § 189a, og de forhold som er omhandlet i §§ 191 jfr. 190. For § 191 er strafferammen bot eller fengsel inntil 6 år. Kripos’ utgangspunkt er at strafferammen etter § 189a bør være den samme. Dersom man likevel velger en strafferamme på bot eller fengsel inntil 3 år, bør det etter vår vurdering klart fremgå av forarbeidene at endringen av strafferammen ikke er et signal om endring i den rettspraksis som er etablert som følge av skjerpingen av våpenloven i 1998.”

Politidirektoratet tiltrer Kripos’ merknad. Direktoratet bemerker for øvrig at lovendringen vil kunne medføre en endring i Riksadvokatens forslag til endringer i straffeprosessloven § 67 ny bokstav b, slik at § 189 a kommer med i opplistingen. Slik direktoratet ser det, vil dette være i tråd med intensjonen i § 67 ny bokstav b, men mener det bør vurderes av departementet.

4.2.2 Videreføring av forbud mot luftfotografering og opptak av dybde data

Politidirektoratet har ingen bemerkninger til Forsvarsdepartementets forslag om straffebud for kartlegging av skjermingsverdig objekt, militært anlegg eller område ved blant annet luftfotografering. Direktoratet forutsetter imidlertid at et slikt forbud ikke vil begrense og hindre politiets behov for bildeopptak via helikoptertjenestens helikoptre for skjermingsverdig objekt, eventuelt også militære anlegg, i forbindelse med politiberedskap og politiinnsats for å sikre og beskytte slike objekt fra anslag o.l., eller avverge eller stanse slike. Politiets bildeopptak fra politihelikopter vurderes å falle utenfor det som er naturlig å omtale som ”kartlegging ... ved å samle inne eller sammenstille data om disse...” jf. punkt 2.4 i brev av 23. april 2014 fra Forsvarsdepartementet.

Bildeopptak fra politihelikopter eller eventuelt annet (ubemannet) politikontrollert luftfartoy (droner) i fremtiden, vil ha saklig grunnlag i politiets lovmessige ansvar og oppgaver, samt skje i forståelse og samarbeid med objekteier. Bildeopptak vil derfor i tillegg til politiets lovforankrede ansvar, kunne bygge på (underforstått/stilltiende) samtykke og/eller nødrett/nødverge, og ut fra den alminnelige rettsidsreservasjon generelt være lovlig og straffritt. Dersom det er lagt til grunn at politiet er omfattet av forbudet støtter direktoratet ikke Forsvarsdepartementets forslag. Forbudet vil i så tilfelle innebære at politiets behov for bildeopptak begrenses eller hindres, slik at det vil være nødvendig med et presiserende unntak for politiet i straffebudet.

4.2.4 Straffehjemmel for brudd på avsperring av åsteder mv.

Politidirektoratet støtter departementets forslag om å innføre en straffebestemmelse som rammer brudd på tiltak som er iverksatt med hjemmel i straffeprosessloven § 216. Etter direktoratets mening bør det være et generelt straffebelagt forbud for brudd på ferdselsreguleringer og avsperring i straffeloven 2005, uavhengig av straffehjemmelen i politiloven for overtredelse av forbud/påbud gitt i medhold av politiloven § 7.

4.2.6 Videreføring i straffeloven 2005 av ordningen med elektronisk kontroll ved kontaktforbud

Departementet tar opp spørsmålet om å videreføre ordningen med elektronisk kontroll ved kontaktforbud ("omvendt voldsalarm") i straffeloven 1902 § 33 i straffeloven 2005. Departementet viser til at adgangen til å illegge elektronisk kontroll ved kontaktforbud kom inn i lovverket gjennom en endring av straffeloven 1902 § 33, ved lov 19. juni 2009 nr 75. Bestemmelsen om kontaktforbud i straffeloven 2005 § 57 ble imidlertid ikke endret tilsvarende. Bakgrunnen for dette var at man ønsket å vinne erfaring med ordningen med elektronisk kontroll. Ettersom endringen i straffeloven 1902 § 33 først trådte i kraft 1. februar 2013, har man foreløpig lite grunnlag for å evaluere ordningen. Departementet foreslår at ordningen videreføres i straffeloven 2005 §§ 57 og 58, men gjør det samtidig klart at det fortsatt synes behov for å evaluere ordningen når det er vunnet nok erfaring med den.

Politidirektoratet mener at bestemmelsen bør videreføres. Vi viser til at det har tatt tid før bestemmelsen, som trådte i kraft i februar 2013, har blitt anvendt. Den første dommen om elektronisk kontroll ved kontaktforbud er nå avsagt (Sør-Trøndelag politidistrikt). Dommen er imidlertid ikke rettskraftig og ser ut til å bli anket av påtalemyndighetene. Direktoratet er kjent med flere saker i andre politidistrikter der påtalemyndigheten vurderer å nedlegge påstand om elektronisk kontroll. Direktoratet er enig med departementet i at ordningen bør evalueres og at det må komme flere dommer om elektronisk kontroll før evalueringen.

Videre stiller departementet, under forutsetning om at ordningen bestemmes videreført, spørsmål om hvordan man skal kunne endre forbudsoner etc.

Direktoratet anser det som essensielt at det gis en regel som gir adgang til endring utenom tidsfristene i straffeloven 2005 § 58 tredje ledd, jf departementets redegjørelse i høringsnotatet. Etter direktoratets mening er imidlertid den foreslåtte lovendringen ikke den mest hensiktsmessige. Forslaget om å legge kompetansen til å endre forbudsoner til tingretten innebærer at samtlige endringer først vil kunne få virkning i etterkant av rettsmotet. I enkelte tilfeller vil det være et behov for å kunne endre sonen raskt av hensyn til sikkerheten til fornærmede. Departementet oppstiller imidlertid et alternativ forslag, der påtalemyndigheten gis adgang til å endre forbudsoner kombinert med en etterfølgende mulighet for den forbudet retter seg mot til å bringe spørsmålet in for tingretten, jf. strpl § 222 a sjette ledd. Oslo politidistrikt uttaler i sitt hørings svar at det alternative forslaget fremstår som det mest praktiske. For å sikre fornærmedes rettigheter mener Politidirektoratet at departementets alternative forslag vil være det mest hensiktsmessige.

4.2.8 Forberedelse av dokumentfalsk

I straffeloven 2005 ble ikke straffeloven 1902 § 186 videreført. I høringsnotatet er det foreslått to alternative løsninger; ett nytt annet ledd i straffeloven 2005 § 201 eller en ny bestemmelse i § 370. Kripos har i sin høringsuttalelse uttalt at en ny bestemmelse i § 370 er å foretrekke ettersom bestemmelsen i fremtiden antas å ha et større nedslagsfelt enn forslag til ny § 201 annet ledd. Politidirektoratet er enig med Kripos.

4.2.10 Gradering av lovbrudd og spørsmål om foreldelsesfristens lengde

Egne strafferammer for særdeles skjerpene og formildende omstendigheter er ikke videreført i straffeloven 2005, bortsett fra ett unntak. Den sentrale graderingen av lovbruddene i straffeloven 2005 fremgår i stedet av inndelingen liten, vanlig eller grov overtredelse. Det er gitt forskjellige strafferammer for de ulike gradstypene av overtredelser. Måten man graderer lovbrudd på i straffeloven 2005 har konsekvenser for hvordan man beregner strafferammen for de enkelte lovbrudd. Strafferammen for et lovbrudd har videre betydning for blant annet beregning av foreldelsesfrister.

I punkt 4.2.10.4 om "Gradering av lovbrudd i spesiallovgivningen og spørsmålet om foreldelse" fremkommer at man i nyere spesiallovgivning i en del tilfeller har søkt å følge systemet i straffeloven 2005 der forholdene har ligget til rette for dette. Departementet viser til at det i relasjon til enkelte nyere lovbestemmelser er reist spørsmål for beregning av foreldelsesfrister og peker i den forbindelse på to artikler. I artiklene fremholdes at utformingen av bestemmelser om straff i en del nyere lovgivning på miljøområdet medfører at det hersker en viss usikkerhet om foreldelsesfristens lengde.

For å unngå unødvendig usikkerhet rundt foreldelsesfrist mener direktoratet at departementet bør vurdere en generell bestemmelse om at foreldelsesfristen følger den øvre strafferammen der deliktet er gradert, og at dette får anvendelse også for spesiallovgivningen.

4.3 Tilpasningsbehov som følge av endringer i strafferammene m.v.

4.3.3.2.2 Ransaking

Straffeprosessloven § 200 a viser til straffeloven 2005 § 129 og § 136 a. Departementet har bedt høringsinstansene vurdere om straffeprosessloven § 200 a også bør vise til straffeloven 2005 § 128.

Direktoratet mener det bør inntas en henvisning til straffeloven 2005 § 128, da dette vil gi god sammenheng med henvisningen til straffeloven 2005 § 136 a. For øvrig viser vi til Kripos' høringsuttalelse.

4.3.4 Særlig om påtalekompetanse

Departementet viser til notat av 19. mai 2014 fra Riksadvokaten og ber om høringsinstansenes syn. I Riksadvokatens notat foreslås det justeringer i reglene om påtalekompetanse i straffeprosessloven som bør gjøres i forbindelse med ikraftsettingen av straffeloven 2005. Riksadvokaten foreslår at statsadvokaten skal kunne delegerer utformingen av tiltalen til politiet, selv om tiltalen omfatter forhold som statsadvokaten har tiltalekompetansen for. Forutsetningen er at statsadvokaten tar stilling til skyld- og straffespørsmålene for de forholdene der kompetansen ligger hos ham. Videre forutsetter riksadvokaten at statsadvokaten, ved slik delegering, formulerer gjerningsbeskrivelsene for disse forholdene.

Politidistriktene har avgitt merknader til notatet. Vestoppland politidistrikt gir i sitt høringssvar uttrykk for tvil om det er en fornuftig løsning at statsadvokaten kan overlate utferdigelsen av tiltalebeslutningen til politiet i saker der statsadvokaten har tiltalekompetansen. Distriktet mener at forslaget kan innebære en svekkelse av statsadvokatens fagledelse, hvilket kan medføre spørsmål om påtalemyndighetens objektive rolle. Videre viser distriktet til at forslaget kan resultere i en ytterligere belastning på påtalemyndigheten i politiet.

Oslo politidistrikt er skeptiske til å innføre en ny måte påtalekompetansen kan bli plassert på. Distriktet viser til at straffeprosesslovens § 67 er forholdsvis ordrik, og at situasjonen ikke vil bli mer oversiktlig med et generelt delegasjonsvedtak hos riksadvokaten. Distriktet mener det et må være hensiktsmessig at kompetansereglene fremgår direkte av loven.

Politidirektoratet er enig i at dette er grunner som kan tale mot forslaget. Vi har imidlertid merket oss at det i Riksadvokatens notat ved avveiningen av forslaget er forutsatt at statsadvokatens utøvelse av fagledelse vil svekkes noe. Vi antar at et eventuelt merarbeid for politiet vil begrenses i lys av BLs funksjonalitet for å skrive ut tiltaler. Direktoratet har derfor ikke innvendinger mot forslaget om at statsadvokater bør kunne delegere utferdigelsen av tiltalebeslutningen til politiet.

5 Endringer i forskriftsverket

Departementet foreslår at § 10-1 annet ledd annet punktum og § 10-2 annet punktum i politiinstruksen utgår.

Politidirektoratet er enig i ovennevnte ettersom krav om påtalebegjæring i sin alminnelighet vil bli fjernet ved ikrafttredelsen av ny straffelov.

Lovanvendelse - alminnelig del i ny og gammel straffelov

Straffeloven 2005 er delt i en alminnelig del og en spesiell del. Politidirektoratet har merknader til den alminnelige delen som er av betydning for påtalemyndighetenes praktiske utøvelse av loven.

Den alminnelige delen inneholder blant annet saksbehandlingsregler for straffutmåling og straffelovens anvendelse i tid og sted. Direktoratets merknader knytter seg til følgende kapitler:

- Kapittel 10 om rettighetstap
- Kapittel 11 om straffutmålingsutsettelse og straffutmålingsfrafall
- Kapittel 13 om inndragning
- Kapittel 14 om fellesregler for reaksjonsfastsettelsen

Påtalemyndighetens praktiske anvendelse av kapitlene 10, 11, 13 og 14 skjer ved utforming av påtaledokumentene tiltalebeslutning, forelegg og siktelse. Straffeprosessloven § 252 fastsetter hvilket innhold en tiltalebeslutning skal ha, og bestemmer at det skal opplyses dersom andre krav enn straff gjøres gjeldende, for eksempel erstatning og inndragning. Det er domstolene som i neste omgang skal anvende reglene ved utformingen av dommen.

Påtalemyndighetens verktøy for sitt arbeid med tiltalebeslutningen er saksbehandlersystemet BL. I BL er det mulig å velge lovbud, samt tillegg (aksessoriene), for eksempel reglene om fellesstraff ved flere forhold. I nærværende løsning må påtalemyndighetene i tiltalebeslutningen skrive at straffeloven § 62 kommer til anvendelse i tilfelle der det er

beskrevet flere forhold i tiltalebeslutningen som kan medføre fengselsstraff. Dersom påtalemyndighetene må veksle mellom å bruke straffeloven 1902 § 62 for forhold begått før ikrafttredelsen av ny lov, og straffeloven 2005 § 79 for forhold begått etter ny lovs ikrafttredelse, vil det være krevende så vel teknisk (to selvstendige løsninger av disse reglene, hvor resultatet skal komme til uttrykk i samme dokument), som for brukeren (som må være påpasselig i utformingen for å unngå saksbehandlingsfeil). Spesielt problematisk kan dette bli ved sammenhengende fortsatt forhold over lovendringsperioden. Det er verd å merke seg at den nye straffeloven ikke gir noen form for anvisning for slike tilfeller.

Politidirektoratet stiller spørsmål om anvendelsen av nevnte kapitler i den alminnelige del bør anvendes ved alle straffutmålinger som skjer etter ikrafttredelsen, uansett gjerningstidspunkt og straffebud.

Grunnloven § 97 forbyr lover å ha tilbakevirkende kraft. Dette har blitt gjentatt i straffeloven av 2005 § 3, som bestemmer at straffelovgivningen på handlingstidspunktet anvendes. Grunnlovens forbud i § 97 er ment for å skåne den tiltalte fra en strengere straff. Det er derfor av interesse å vurdere om de nye straffutmålingsreglene er strengere i sin konsekvens enn reglene de avløser i loven av 1902. Av forarbeidene til straffeloven 2005 § 79 sies det at "bestemmelsen på sentrale punkter [er] en videreføring av gjeldende rett..." Også for inndragning går det frem av forarbeidene at man har ment å videreføre gjeldende rett. Likeså synes å gjelde for kapitlene 10 og 11. Grunnloven § 97 og dens forbud mot at tiltalte ikke skal risikere strengere reaksjon ved bruk av ny lov på forhold begått før lovens ikrafttreden, ser altså ut til å være oppfylt.

Slik direktoratet ser det vil gevinsten ved å la ny lov gjelde også for forhold begått før lovens ikrafttreden være betydelig. Faren for formell saksbehandlingsfeil, og derav unødvendige anker, unngås ettersom påtalemyndigheten da ikke behøver å passe på at rette bestemmelser brukes til rette forhold. Sannsynligheten for reelle forskjeller i resultat, om man bruker gammel eller ny lovgivning, vil være nokså teoretisk.

Forarbeidene til straffeloven 2005 er ikke tydelige på om de omtalte bestemmelsene er av straffeprosessuell eller strafferettslig karakter (forbudet mot tilbakevirkende kraft er antatt kun å gjelde for straffebestemmelser og ikke straffeprosessuelle bestemmelser). Direktoratet ser det som en fordel klart å uttale at de aktuelle kapitlene i straffeloven 2005 skal anvendes ved alle straffutmålinger som skjer etter ikrafttredelsen, uavhengig av gjerningstidspunkt og straffebud.

Det vil være en overgang fra gammel til ny lov. Foreldelsesreglene vil bestemme hvor lenge en overgang skal vare, altså hvor lenge man potensielt vil måtte anvende gammel straffelovs alminnelige del. Hittil har 25 år vært den lengste foreldelsesfristen. Med siste lovendring skjer det ingen foreldelse for overtredelse av flere bestemmelser. Dette gjør at 1902-lovens alminnelige del skal kunne anvendes utover 25 år.

Spørsmålet er så om det finnes områder som gir uønsket effekt. For den siktede er det to hovedvinklinger å ivareta. Inneholder den nye loven en skjerpelse som siktede blir påført? Er det mulig at siktede går glipp av formildende omstendigheter som finnes i dag, men ikke i fremtiden? Politidirektoratet viser i denne forbindelse til vedlagte dokument som inneholder en justert versjon av lovspeilet, med kommentarer.

Politidirektoratet foreslår en endring i straffeloven 2005 § 3, der bestemmelsens første ledd gis følgende tilføyelse: "Denne lovs kapitler 10, 11, 13 og 14 anvendes også på forhold som er begått forut for ikrafttreddelsen av denne loven."

For øvrig viser vi til Vestoppland politidistrikts uttalelse, der det fremkommer følgende om BL:

"Vedrørende spørsmålet om tidspunkter for ikrafttreddelse av den nye straffeloven, forutsettes det at politiets og påtalemyndighetens elektroniske saksbehandlingsverktøy (BL) er tilpasset og klargjort for den nye loven. Dette anses nødvendig for å sikre effektiv straffesakssaksbehandling."

Politidirektoratet tiltrer distriktets merknad.

Kripos har i sitt horingsvar gått mer i dybden på enkelte av punktene over, samt uttalt seg om andre forhold. Direktoratet viser til uttalelsen og støtter Kripos' merknader.

Med hilsen

for
Knut Smedsrød
avdelingsdirektor

for
Kristine Langkaas
seksjonsjef

Saksbehandlere:
Einar Stahl,
Anette Berger,
Bjørn Erik Sem-Jacobsen,

June Kristin Bellika
Tlf: 23 36 42 03

Vedlegg:
- Vestoppland politidistrikts
horingsuttalelse av
01.09.2014
- Kripos' horingsuttalelse av
05.09.2014
- Oslo politidistrikts
horingsuttalelse av
16.09.2014
- Lovspeil med kommentarer